

LÄÄKEINFORMAATIOFOORUMI 26.10.2016: Sosiaalinen media lääketiedon lähteenä Yhteenveto seminaarin annista

Tervetuloa Lääkeinformaatiofoorumiin

Neuvotteleva virkamies Ulla Närhi, STM

Ulla Närhi toivotti osallistujat tervetulleeksi järjestyksessään neljänteen Lääkeinformaatiofoorumiin. Hän viittasi vuonna 2014 toteutettuun lääkkeiden käyttäjille suunnattuun tutkimukseen, jonka perusteella lääkkeisiin liittyvää tietoa näyttäisi olevan suhteellisen hyvin saatavilla, eikä ko. tiedon hyödyntämistä yleensä koeta vaikeaksi. Tietoa tarvitaan erityisesti silloin, kun lääkäri määrää uuden lääkkeen, mutta myös lääkkeen käytön aikana. Suurin osa lääkkeiden käyttäjistä etsii lääkkeisiin liittyvää tietoa useammasta eri lähteestä ja eri lähteistä löytyvä tieto koetaan pääsääntöisesti yhdenmukaiseksi. Suomalaisten eniten käyttämät lääketiedon lähteet ovat farmasian ammattilaiset, lääkärit, pakkausselosteet ja Internet.

Närhi totesi, että lääkkeiden käyttäjille suunnattua lääkeinformaatiota kehitetään osana lääkeinformaatioverkoston toimintaa. Vuosittain järjestetään valtakunnallinen Lääkehoidon päivä. Lisäksi asiaa pohditaan sosiaali- ja terveysministeriön vetämässä rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmassa, jossa on suunnitteilla laaja väestökampanja lääkkeiden järkevän käytön edistämiseksi.

Fimean yhteistyössä Lääkeinformaatioverkoston kanssa toteuttama tutkimus: [Läketiedon tarpeet ja lähteet – Väestökysely lääkkeiden käyttäjille \(http://www.fimea.fi/documents/160140/1153780/26437_KAI_2_2014.pdf/dbbb88d7-d2b3-4e26-85b7-cd2a63ece762\)](http://www.fimea.fi/documents/160140/1153780/26437_KAI_2_2014.pdf/dbbb88d7-d2b3-4e26-85b7-cd2a63ece762).

Näkökulmia sosiaalisen median lääkekeskusteluihin

Median näkökulma sosiaalisen median hyödyntämiseen lääketiedon lähteenä toimittaja Satu Vasantola, Helsingin Sanomat

Sosiaalisesta mediasta löytää monentasoista tietoa, myös hyvin yksityiskohtaista, tarkkaa ja luotettavaa tietoa. Some on "postilaatikko", jossa jaetaan laajasti perinteisen median tuottamaa sisältöä, esimerkiksi laajoja artikkeleita. Sosiaalisen median etu on tiedon välittymisen nopeus. Tyypillisesti sosiaalisen median keskusteluissa, esimerkiksi Facebookissa, erilaiset trendit ja aiheet nousevat esiin paljon aikaisemmin kuin perinteisessä mediassa. Erilaisten omaan ammattiin liittyvien Facebook-ryhmiä seuraaminen voikin olla hyvä työkalu terveydenhuollon ammattilaiselle.

Satu Vasantola totesi, että "virallinen totuus" on sosiaalisessa mediassa helppo kyseenalaistaa ilman suoria perusteluja. Kyseenalaisia hoitoja puolustavia kirjoituksia jakavat myös korkeasti koulutetut ihmiset. Tämä voi johtua siitä, että erilaiset mielipiteet innostavat, varsinkin, jos niitä jakavat esikuvat. Somen päivitykset kuvaavat myös omaa identiteettiä: "olen kriittinen", "käytän luomua".

Hän vinkkaa Twitterin olevan hyvä tiedon hakemiseen. Facebook sen sijaan mahdollistaa laajemman keskustelun yhteiskunnallisista aiheista. Toimittajan voi saada helpommin kiinni somen kuin sähköpostin kautta.

Terveydenhuollon ammattilaisilta Vasantola toivoo nykyistä aktiivisempaa osallistumista sosiaalisessa mediassa. Välittäkää oikeaa, tutkittua tietoa ja vastatkaa kysymyksiin. Mikäli joku virheellinen tieto jää korjaamatta, se tulkitaan oikeaksi. ”Antaudu keskustelulle!”

Lääkekeskusteluita ja vertaistukea: esimerkkinä Stumppi tupakasta vieroituksen keskustelufoorumi.

Erikoistutkija, FaT Terhi Kurko, Kela ja Savuttomuusohjaaja, erikoissairaanhoitaja Eeva Korhonen, Hengityслиitto

Erikoistutkija Terhi Kurko ja erikoissairaanhoitaja Eeva Korhonen kertoivat Stumppi.fi -tupakasta vieroituksen keskustelufoorumin tarjoavan ihmisille tietoa, voimaantumisen tukea ja yhteisön tukea tupakasta vieroitukseen.

Lääkeinformaation lähteenä Stumppi.fi toimi terveydenhuollosta saadun tiedon täydentäjänä, paikkana, josta sai konkreettista ja käytännönläheistä tietoa oikea-aikaisesti silloin kuin sitä tarvitsi ja joka oli kokemuksellista. Terhi Kurkon Stumppi.fi keskusteluista tekemän analyysin mukaan ihmiset antoivat yllättävän hyviä ja virheettömiä vinkkejä. Siellä uskalletaan tuoda esiin arkaluontoisia ja kyseenalaisiakin asioita.

Paneeli: Kuinka navigoida sosiaalisen median lääkekeskusteluissa?

Paneelissa keskustelivat lääkäri Petteri Hirvonen Klinik Finland Oy:stä, sairaanhoitaja Dinah Arifulla Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksesta, Veera Holappa Munuais- ja maksaliitosta sekä Pentti Ahlsten Eläkkeensaajien Keskusliitosta. Inka Puumalainen Yliopiston Apteekista veti keskustelua.

Veera Holappa kertoi, että potilaille tärkeitä Internetin ja sosiaalisen median lähteitä ovat potilasjärjestöjen sivut sekä suljetut facebook -ryhmät samaa sairautta sairastavien kesken. Pentti Ahlsten korosti, että on tärkeää myös muistaa, että kaikki potilaat eivät ole sosiaalisessa mediassa. Tärkeimpiä lääketiedon lähteitä potilaille ovat edelleen lääkäri, hoitajat ja apteekki. Monilla eläkeläisillä on epäily netistä löytyvän tiedon luotettavuudesta ja puolueettomuudesta. Potilaat toivovatkin ammattilaista selkeää opastusta siitä, mistä löytyy puolueetonta tietoa lääkkeistä. Myös yleisökommenteissa terveydenhuollon ammattilaisten tärkeäksi tehtäväksi nähtiin luotettaviin lääketiedon lähteisiin ohjaaminen. Veera Holappa muistutti, että vertaistukifoorumeissa potilaat jakavat omia mielipiteitä: niitä lukiessa täytyy osata suhtautua siihen tietoon sellaisenaan. Vertaistuki on potilaille tärkeää, mutta se ei ole faktatietoa.

Petteri Hirvonen totesi, että sosiaalisen median palveluiden käytettävyyden parantamisella voidaan mahdollistaa niiden käyttö, vaikka ei olisikaan aikaisempaa kokemusta sosiaalisesta mediasta. Hän totesi lääkärinä arvostavansa sitä, että potilas on etsinyt tietoa lääkkeestään netistä ja keskustellut lääkeshoidostaan vertaistukiryhmissä. Tämä osoittaa, että potilas on sitoutunut lääkehoitoonsa ja kiinnostunut siitä.

Dinah Arifulla kehui [Kelan tuoreita sosiaalisen median ohjeita \(http://www.kela.fi/ajankohtaista-henkilöasiakkaat/-/asset_publisher/kg5xtoqDw6Wf/content/kela-haluaa-onnistua-sosiaalisessa-mediassa?_101_INSTANCE_bXQwrAFx2FGH_redirect=%2FL\)](http://www.kela.fi/ajankohtaista-henkilöasiakkaat/-/asset_publisher/kg5xtoqDw6Wf/content/kela-haluaa-onnistua-sosiaalisessa-mediassa?_101_INSTANCE_bXQwrAFx2FGH_redirect=%2FL). Hän totesi erinomaiseksi, että Kela kannustaa työntekijöitään käyttämään sosiaalista mediaa osana työaikaansa eli some luokitellaan työkaluksi, jota saa työssään käyttää.

Sekä Dinah Arifulla että Petteri Hirvonen näki tärkeänä, että ammattilaiset ovat siellä, missä potilaatkin ovat. Lääkärin tai hoitajan vastaanotto somessa olisi erinomainen asia, mikäli tällaiseen löytyisi resursseja. Todettiin, että vaikka diginatiivit nuoret osaavat käyttää somea vanhempia ikäluokkia luontevammin, heidän haasteenaan on etsiä tietoa ja arvioida kriittisesti tiedon luotettavuutta.

Panelistit antoivat terveydenhuollon ammattilaisille seuraavia vinkkejä sosiaalisessa mediassa toimimiseen:

- Erotta ammatillinen some-profiili ja henkilökohtainen some-profiili toisistaan. Jos henkilökohtaisessa some-profiilissa antaa ammatillisia neuvoja, roolit vääristyvät.
- Tutustu oman ammattiryhmäsi some-ohjeisiin ja verkostoidu muiden terveydenhuoltoalan aktiivisten somettajien kanssa.
- Uskaltaudu aktiiviseen osallistumiseen sosiaalisen median eri foorumeilla. Tieto leviää sitä jakamalla. Ammattilaisten pitäisi olla somessa juuri tämän takia.
- Totea tiukkojen faktojen sijaan omia kantojasi eri asioihin – huomioi, että tutkimustiedon lisääntyessä tämän päivän fakta voi olla jo vanhentunutta tietoa parin vuoden päästä!
- Linkitä omat ajatukset tuoreeseen tutkimustietoon ja kannusta potilaita hakemaan lisätietoa.
- Muista, että edustat aina omaa taustaorganisaatiotasi, myös henkilökohtaisessa profiilissasi.

Esimerkkejä sosiaalisen median lääkekeskusteluista

Petteri Hirvonen kertoi kokeilusta, jossa Klinik.fi asiantuntijalääkärit osallistuivat suomi24.fi keskusteluun. Keskustelijat saivat lähettää kysymyksiä suoraan lääkäreille, mutta lääkärit myös seurasivat keskusteluja ja osallistuivat tarvittaessa. Lääkäri osallistui keskusteluun silloin, kun esitettiin selkeä kysymys tai ongelma. Mieliäkeskusteluihin ei lähdetty mukaan. Vastaanotto oli neutraalin myönteinen. Haasteena on työläisyys, sillä erilaisia sosiaalisen median keskustelufoorumeita on niin paljon.

Yleisöstä kerrottiin esimerkki puhelunpalveluun tulleista hyvin spesifisistä kysymyksistä tietyn lääkeaineen poistumisesta elimistöstä. Googlettamalla lääkeaineen nimeä paljastui, että Wikipediassa muuten täysin oikeisiin tietoihin oli lisätty lause ”lääkeaine ei koskaan poistu elimistöstä”. Terveydenhuollon ammattilaisten ja organisaatioiden kannattaakin seurata tärkeiden termien ja teemojen kuvausta Wikipediassa ja korjata teksti tarvittaessa.

Inka Puumalainen kertoi kansainvälisestä esimerkistä, jossa opiskelijat olivat osana farmasian opintojaan tuottaneet sisältöjä Wikipediaan lääkeinformaatiosta. Tästä esimerkistä voitaisiin ottaa oppia myös Suomessa.

Lääkeinformaatioverkoston vinkit luotettavan lääketiedon lähteille:

- [Lääketietoa verkossa -artikkeli](#)
(http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01146)
Terveyskirjastossa
- Tunne lääkkeesi -Facebook
- [Lääkehoidon päivä \(www.laakehoidonpaiva.fi\)](#) Lääkkeiden käyttäjien ja terveydenhuollon ammattilaisten valtakunnallinen teemapäivä, joka toteutetaan paikallisesti eri puolilla suomea ja järjestetään vuosittain maaliskuussa.
- [KATSE-tarkistuslista \(http://www.fimea.fi/vaestolle/laaketiedon_luotettavuus\)](#) lääketiedon luotettavuuden arviointiin

*****

LÄÄKEINFORMAATIOVERKOSTO – LUOTETTAVAN LÄÄKETIEDON PUOLESTA

Lääkeinformaatioverkosto on kaikkien lääkealan toimijoiden yhteinen kansallinen verkosto. Verkoston tavoitteena on lisätä sekä kansallista että kansainvälistä moniammatillista yhteistyötä luotettavan lääkeinformaation ja siihen liittyvien palveluiden tuottamisessa, tunnetuksi tekemisessä ja niiden vaikuttavuuden arvioinnissa.

Lääkeinformaatiofoorumi on lääkeinformaatioverkoston vuosittain lokakuussa järjestämä keskustelutilaisuus, jossa terveydenhuollon ammattilaiset ja lääkkeiden käyttäjät kohtaavat.

Lääkeinformaatioverkostoa koordinoi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ja siinä toimivat seuraavat työryhmät:

- Lääkeinformaation koordinaatioryhmä ja sen tukena Viestintätiimi
- Koulutustyöryhmä
- Tutkimustyöryhmä
- Lääkeinformaatiota ammattilaisille -työryhmä sekä
- Lääkeinformaatiota lääkkeiden käyttäjille -työryhmä

Toiminnan perustana on kansallinen lääkeinformaatiostrategia, jota viedään käytäntöön työryhmien kehittämisprojekteissa.

Lisätietoja:

Lääkeinformaatioverkosto Innokylässä: <https://www.innokyla.fi/web/hanke167840/etusivu>

Lääkeinformaatiostrategia: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. [Tiedolla järkevään lääkkeiden käyttöön.](#) Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 1/2012.
(http://www.fimea.fi/documents/160140/1153780/20853_Fimea_KAI_JULKAISUSARJA_Laakeinformaatiostrategia_1_2012_lopullinen_verkkoon.pdf/4c2e20b7-02a9-46e6-83ca-eebc55d2ad8c)